

HOS VÆVERKONEN

Ved Karen Rasmussen, Kongehøjhus, Ubyy.

I mine unge Dage besøgte jeg tit en Væverkone, som boede i en lille Landsby, ikke langt fra Kalundborg. Vedkommende fattige Kone beboede et lille, tarveligt Hus med lerklinede Vægge, smaa bitte Vinduesruder, hvor Tagskægget ude fra nemt kunde gøre det ud for Gardiner, saa lavt var det nede. Selve Taget, saavel som Tagrygningen, slog nogle slemme dybe Bugter baade her og der; enkelte Steder var der bundet store Stænger og Lægter fast uden paa Straatækningen for at holde lidt igen paa det i Stormvejr. Ved Skorstenen var en dyb »Lavde«, saa denne, der næsten var rød af Ælde og Brøstfældighed, sad som gemt helt nede i et Hul. Den vestre Gavl var helt overgroet af Efeu, der løb i Vejret og næsten naaede Skorstenen. Som Følge af denne Frodighed, der tyngede ned paa det skrøbelige Bygningsmateriale, var denne Halvdel af Huset meget lavere end den anden, og Huset kaldtes derfor af mange »det skæve Hus«. Langs Husets Forside var der en Række meget ujævne Brosten, toppede og kantede efter alle Ledder. Nærmest Huset var saaet Stokroser i alle Farver; -disse Blomster var tidt saa store, at de naaede helt op til Taget.

Det hele kunde godt ligne et forhekset Hus, men ihvertfald var Væverkonen ingen Heks; mild og tilfreds med sine fattige Kaar hamrede hun løs hver

Dag paa Væven for at tjene til Livets Underhold til sig selv og to—tre Børn.

Inde i Huset var der selvfølgelig Lergulv i de tre smaa Stuer; den største af dem blev benyttet til Vævestue. Væggene var her, saavel som i Køkkenet, meget ujævne, vist nærmest klinet op med Haanden og manglede Afpudsningen; man kunde flere Steder se Aftryk af Klinerens Knoer i Væggen. I Dagligstue og Sovekammer var der lidt mere jævne Vægge, hvorpaa der endog var klistret lidt tarveligt Tapet. Loftet var allevegne Bræddeloft med en meget livlig malet Farve, næsten rød. Dørtrinene ragede højt op over Gulvene. En lang Tid maatte et Komfur gøre det ud for Kakkelovn i Væverkonens Dagligstue, den eneste Stue, der blev opvarmet. Indboet var jo ogsaa meget tarveligt og bestod i denne Stue af en Kommode, et »enkelt« Klædeskab, en Træbænk, der blev brugt til Sengeleje om Natten for Børnene, samt et mindre rødmalet Bord og to—tre stive Træstole. Endelig stod der i et Hjørne en stor Kasse, den saakaldte »Rendekiste«. I Sovekammeret stod foruden den lave Seng, hvor Bundmadrasserne var Langhalm, en meget svær, jærnbesslaet Kiste med Navn og Aarstal fra Væverkonens Bedste- og Oldeforældre. Her stod tillige i en Krog et meget vigtigt Stykke Møbel, en Rok, som foruden at være Spinderok kunde omdannes til »Spolerok« ved Vævningen. Over den var der bredt et gammelt Dækken, der maatte ikke gerne komme for meget Støv ned omkring i Smørehullerne, da den saa blev tung og »trøv« at træde.

Gulvet i Køkkenet var af store Graasten, i Stuerne, som før omtalt, dog af Ler, hvorpaa der blev strøet Sand, ikke altid Strandsand, men en gruset

Sammenblanding, der blev gravet op fra en Mark der i Nærheden. I Køkkenet var Bjælken saa lav, at et voksent Menneske maatte bukke sig godt for ikke at rende paa Karmen. Fra Køkkenet gik der en Dør ud til det lille Hønsehus, hvor en halv Snes Høns opholdt sig; denne Dør var saa snæver, at man maatte kandre sig efter Siden for at slippe igennem. Den egentlige Køkkendør, der førte ud til Haven, bestod af to Halvdøre, der blev lukket indvendig fra med to Jernkroge. Haven var snart det mest idylliske ved Huset; der var gerne et Blomsterflor af alle mulige Sorter, og Væverkonen sled i den Have baade efter Fyraften og om Søndag Formiddag.

Væverkonen var i sig selv en lille vims, buttet Personlighed med en Skælm i Øjet. Det graanende Haar var strøget glat til begge Sider; hun var gerne iført en blaa, hjemmevævet Bomuldskjole til Sommerbrug og en graa Hvergarnskjole om Vinteren. Disse Kjoler var forsynet med saa mange Rynker og Læg, saa de struttede om hendes lille Person. Naar hun saa fik sit altid blaastribede Forklæde paa og den sorte Lastingshætte paa Hovedet, var hun klar til at tage fat paa sine Arbejder.

Først skulde Garnet, hvoraf Tøjet skulde forarbejdes, »rendes«. »Renden« var en stor Træindretning, der blev skruet sammen og fastgjort til Loftet i en Krampe; en lille Briks blev lagt paa Gulvet, og derinden gik saa et lille Spir fra Renden. Denne kunde saa, naar den fik et Skub, køre rundt som en Karussel. Rendekisten blev stillet hen i Nærheden og øverste Halvdel taget af. Nederste Del var indvendig forsynet med en halv Snes Rum til Nøglerne, hvorfra Garnet skulde haspes paa Renden. Her maatte, medens Rendingen foregik, stadig sidde en

Medhjælper paa Vagt for at passe paa, at Nøglerne ikke hoppede op af Hullerne, naar Renden var sat i Gang. Det var gerne Konerne, der kom for at faa Tøj til Vævs, der havde den Bestilling, ligesom de ogsaa skulde se efter, hvis en Traad skulde briste; da maatte de først have lært at knytte en rigtig Væverknode, saa de i en Fart kunde faa den øget sammen igen. Væverkonen havde under Rendingen en Traad imellem hver Finger, samtidig med at hun gav Renden et Skub med den ene Haand, saa den kørte rundt. Garnet blev herved haspet af Nøglerne og i fem Længder oven over hinanden ført over paa Renden. Var Nøglerne store, kunde det paa Renden toppe sig ud i hele Buer, da det stadig skulde haspes af paa de samme Omgange. Rendegarnet, som det kaldtes efter denne Behandling, blev jo saa taget af Maskineriet, og det skulde der stor Omhu til, at det ikke skulde speges. Det tog temmelig lang Tid at faa det stillet i Væven; der skulde gerne lidt Medhjælp til her ogsaa. Naar det saa var strammet glat ud til begge Sider og fastgjort til den Flade, hvorfra det skulde glide ind i Væven (Resten var rullet om en rund Tromle, der langsomt gik rundt under Vævningen), blev det indsmurt i noget Klister, der var kogt af Vand og Hvedemel og kaldtes »Slette«. Dette Klister skulde helst tørres godt ind i Garnet før Vævningen; det gjorde Tøjet stærkere, hed det sig.

Dette var nu den ene Del af Behandlingen af Rendegarnet. Af de andre Garnnøgler, den saakaldte »Islet«, blev der paa Spolerokken formet nogle smaa Tutter, der blev kaldt Spoler; det var korte Rørstumper, som blev skubbet ind paa et lille Spir ved Rokketenen. Naar saa Rokken blev traadt med Foden,

haspedes Garnet af det Nøgle, der var sat i Rokken og over paa Spolerne i en rund Bue paa Midten, men der skulde en vis Fingerfærdighed til i Begyndelsen, før det blev lært, da Traaden gerne vilde flosse sig ud over det lille Spolerør. Den buede Form paa Spolen passede til Skytten, der blev benyttet ved Vævningen.

Naar Væverkonen arbejdede paa Væven, kastede hun Skytten med Spolegarnet med den ene Haand ind i den dertil beregnede Plads paa Garnet, der sad i Væven, for saa at fange den med den anden Haand og med den kaste den tilbage. Begge Hænder maatte arbejde lige flinkt. Efter at Skytten nu var kastet igennem et Par Gange, tog Væversken med den højre fat i en bevægelig Bom, som den vistnok kaldtes, og med et fast Tag klappede hun den haardt til Traadene, som først var kastet igennem, samtidig med at hun traadte et Par Skagler ved Gulvet skiftevis med begge Ben. Først da saa man Resultatet i Væven i sammenstampet Stand, hvad enten det nu var Lærred, Hvergarn, Vadmel, Dugedrejl e. l.

Væverkonen var meget dygtig i sit Fag, selv Strømpebaand kunde hun væve, dog skulde der her til sættes en særlig Indretning paa Væven. Disse Baand blev vævede i en Tommes Bredde og var for Aar tilbage meget yndede som Strømpebaand af ældre Mænd, der brugte lange Strømper. De blev saa viklet to—tre Gange om Benet og var næsten uopslidelige.

Væverkonen havde en Kasse staaende ved Siden af sig med de toppede Spoler, da der jo stadig skulde en ny i Skytten. Naar Tøjet saa blev taget af Væven, blev der gerne nogle Tvistender paa ca. en halv Alen af det, der var fastgjort til Bommen, og som

Væven ikke kunde tage; disse Ender var det Væverkonens Ret at dele lige med sig selv og vedkommende, der skulde have Tøjet; disse var gode til Stopning af Linned o. s. v.

Tøjet blev nu rullet sammen i en fast Rulle, Tvistenderne bundet om, og saa tog Væverkonen Rullen over Skulderen, og paa denne Maade blev den transporteret til Ejermanen. Dette var en Modsætning til, naar hun fik Nøglegarnet, der altid blev bragt hende enten med Køretøj eller i en Sæk over Nakken, ja selv i en Trillebør er det bragt til hende.

Dette Væveri var saamænd et Slideri i Forhold til den usle Betaling, der vankede; saa vidt jeg husker kun nogle faa Øre pr. Alen; og der skulde hamres mange Gange for at tjene et Par Kroner. Hvor der saa, som hos denne fattige Kone skulde arbejdes i et koldt Rum, maatte der slides meget for at give Varme i de valne Fingre paa den Tid, da Isblomsterne pyntede Ruderne. Væveindustrien var for Aar tilbage meget udbredt, og mange mindrestillede lærte dette Haandværk; det var jo en Forøgelse af Familiens Indtægter. Nu om Stunder er det vist saa godt som forbi med Væveriet, men omtalte Kone passede sin Væv, fra hun var tredive Aar, til hun kom over de halvfjerds og Gigten tvang hende til at nedlægge Arbejdet.
